

Pelastakaa Lapset

**PERHEEN TALOUDELLISEN
TILANTEEN VAIKUTUKSET
LASTEN ARKEEN, HYVINVOINTIIN JA
TURVALLISUUDEN TUNTEISIIN**

SELVITYKSEN AINEISTO

Selvityksen aineisto kerättiin valtakunnallisella nettikyselyllä 12.4.–2.5.2021 välisenä aikana. Kysely oli saatavilla suomeksi ja ruotsiksi. Sosiaalisen median kanavien kuten Facebookin ja Instagramin lisäksi kyselyä levitettiin muun muassa koulujen ja nuorisotoimen kautta. Kyselyyn vastasi yhteensä 1102 lasta ja nuorta, jotka olivat iältään 12–17-vuotiaita.

Vastaajista 76 % oli tyttöjä, 14 % oli poikia ja yhteensä 10 % oli valinnut joko vaihtoehdon ”Muu”, ”En halua määrittellä” tai ”En halua vastata.” Kotikielenään suomea puhui 98 % vastaajista. 5 % oli ilmoittanut ruotsin, 6 % englannin ja 5 % jonkin muun kielen kotikielekseen.

Vastaajista 61 % ilmoitti asuvansa kahden vanhemman kanssa, 13 % asui vuorotellen jommankumman vanhempansa luona, 11 % asui yhden vanhemman kanssa ja 6 % vanhemman ja tämän kumppanin kanssa. Loput 9 % asuivat muun aikuisen kanssa tai muulla tavoin (esimerkiksi yksin tai sijaisperheessä).

Vastaajista 22 % kertoi asuvansa Uudellamaalla. Seuraavaksi eniten vastaajia oli Pohjois-Pohjanmaalla (14 %), Pirkanmaalla (9 %), Varsinais-Suomessa (7 %) sekä Pohjois-Savossa (7 %). Vastaajista 14 % kertoi asuvansa kaupungin keskustassa, 48 % kaupungin lähiössä tai laita-alueella, 18 % maaseudulla asutuskeskuksessa tai kirkonkylässä ja 20 % asui maaseudulla asutuskeskusten ulkopuolella.

Enemmistö vastaajista (56 %) kertoi olevansa yläkouluissa. Vastaajista 11 % oli alakoululaisia, 21 % opiskeli lukiossa ja 7 % opiskeli ammatillisessa oppilaitoksessa. Lisäksi 4 % kertoi opiskelevansa muualla, esimerkiksi 10. luokalla, ammatilliseen koulutukseen valmentavassa koulutuksessa (VALMA) tai suorittavansa kaksoistutkintoa. Vastaajista 1 % kertoi, ettei ole tällä hetkellä koulussa tai oppilaitoksessa.

Vastaajista 44 % määritteli kuuluvansa yhteen tai useampaan vähemmistöön. Suurin osa vähemmistöön kuuluvista kertoi kuuluvansa vähemmistöön seksuaalisen suuntautumisensa ja/tai sukupuoli-identiteettinsä vuoksi. Heitä oli kaikista vastaajista 32 %. Uskonnollisen vakauksensa perusteella vähemmistöön koki kuuluvansa 9 % vastaajista; äidinkielen, etnisen taustan tai kansallisuuden perusteella 7 % vastaajista ja pitkäaikaisen sairauden tai vamman perusteella 6 % vastaajista.

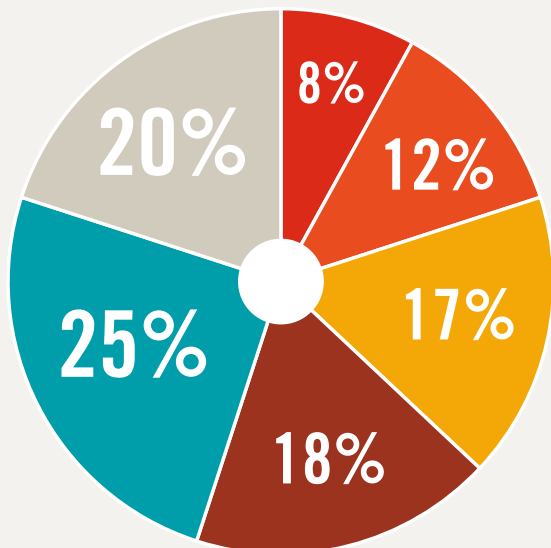
Aineisto kerättiin anonyymisti nettilomakkeen kautta, jolloin vastaajien taustoista tai vastausten oikeellisuudesta ei ole täyttä varmuutta. Osa vastaajista on saattanut esimerkiksi täyttää lomakkeen useaan kertaan, mikä voi aiheuttaa vastauksiin vinoumaa. Kaikkiin kyselylomakkeen kysymyksiin ei ollut pakko vastata ja tämä on huomioitu aineiston käsittelyssä.

TAUSTAA LAPSEN ÄÄNI-KYSELYYN 2021

Lapsen ääni on Pelastakaa Lapset ry:n vuodesta 2001 lähtien teettämä kysely, jonka avulla selvitetään lasten* ajatuksia vaihtuvista teemoista. Kyselyn tarkoitus on tuoda lasten ääni osaksi sekä arkea että laajempaa yhteiskunnallista keskustelua ja päätöksentekoa. Vuoden 2021 kyselyllä selvitettiin 12–17-vuotiaiden lasten ja nuorten kokemuksia koronapandemian vaikutuksista arkeen ja jaksamiseen sekä perheen taloudellisen tilanteen vaikutuksia lasten hyvinvointiin. Kyselyn tulokset julkaistaan kahdessa osassa. Ensimmäinen raportti käsitteli sitä, miten lapset ja nuoret ovat kokeneet vuoden kestäneen koronapandemia-ajan. Tämä toinen raportti käsittelee lasten ja nuorten köyhyyskokemuksia ja turvallisuuskysymyksiä.

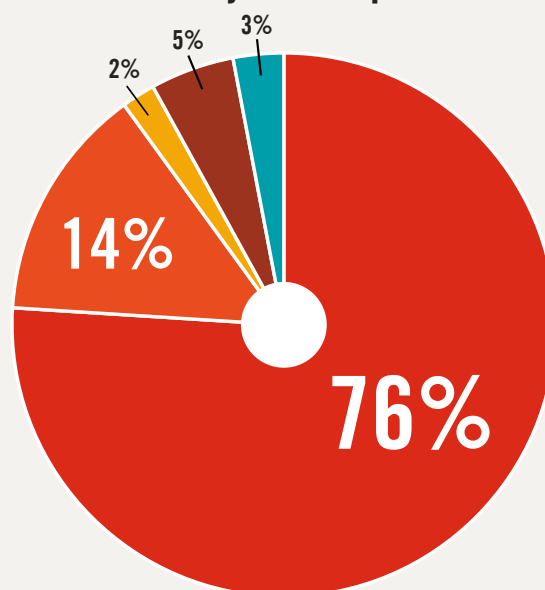
*Termillä lapsi viitataan YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen (LOS) mukaisesti kaikkiin alle 18-vuotiaisiin.

Vastaajien ikäjakauma

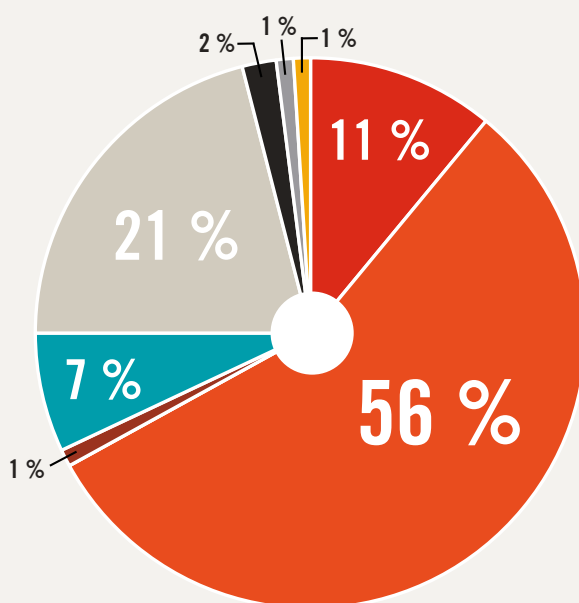
- 12v
- 13v
- 14v
- 15v
- 16v
- 17v

Vastaajien sukupuoli

- Tyttö
- Poika
- Muu
- En halua määritellä
- En halua vastata

Koulutus

- Alakoulu (1.-6. luokat)
- Yläkoulu (7.-9. luokat)
- Ammatillinen oppilaitos
- Ammatilliseen koulutukseen valmentava koulutus (VALMA)
- Lukio
- Suoritan kaksoistutkintoa
- Muu
- En ole koulussa tai oppilaitoksessa tällä hetkellä

SAATESANAT

Kansainvälistä YK:n lapsen oikeuksien päivää vietetään vuosittain 20.11. Tuona päivänä vuonna 1989 astui voimaan ainutlaatuinen kansainvälinen ihmisoikeussopimus, joka turvaa sen ratifioineissa maissa lapsille kuuluvia perus- ja ihmisoikeuksia, ja tunnustaa samalla lapset erityisenä ryhmänä, joita tulee suojella ja joiden oikeuksia tulee sinnikkäästi ajaa.

Suomessa lapsen oikeuksia on juhlistettu jo pitkään lapsen oikeuksien viikolla. Tuolloin tiedotetaan laajasti YK:n lapsen oikeuksien sopimuksesta, nostetaan esille lasten kokemuksia ja ajatuksia ja muistutetaan niistä puutteista, joita tulee korjata.

Vuoden 2021 lapsen oikeuksien viikon teemana on lapsen oikeus hyvään kohteluun. YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen mukaan jokaisella lapsella on oikeus koskemattomuuteen ja turvallisuuteen sekä oikeus saada osakseen myötätuntoa ja välittämistä. Meillä itse kullakin on velvollisuus kohdella kaikkia lapsia riippumatta heidän taustoistaan kaikissa olosuhteissa aina hyvin.

Lasten kaltoinkohteluun puuttuminen edellyttää, että lasten kokemukset otetaan vakavasti ja heidän näkemyksiään ja mielipiteitään selvitetään, ja tehdään heidän kokemustensa viitoittamana korjaavia toimenpiteitä.

Kiusaaminen kouluissa on kouluterveyskyselyn (2021) mukaan pääosin vähentynyt. Kuitenkin esimerkiksi alakouluikäisten tyttöjen keskuudessa kiusaaminen on lisääntynyt. Kiusaamista ja kaltoinkohtelua esiintyy siis edelleen. Muita useammin sitä kokevat seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt, kodin ulkopuolelle sijoitettuna olevat, ulkomaalaistaustaiset sekä eri tavoilla toimin- tarajoitteiset lapset ja nuoret. Kiusaaminen aiheuttaa turvattomuutta, ja turvaton ympäristö taas tuottaa elämään stressiä, yksinäisyyden ja joukkoon kuulumisen vaikeuksia, ja estää lasten tasapainoista kehittymistä ja kasvua.

Pelastakaa Lasten vuoden 2021 Lapsen ääni -kyselyssä on selvitetty perheen taloudellisen tilanteen vaikutuksia lasten arkeen, hyvinvointiin ja turvallisuuden tunteisiin. Kyselymme paljastaa, että lasten elämässä vaihtelevat edelleen huoli omasta ja läheistensä toimeentulosta ja tulevaisuudesta yhtä lailla kuin onnen kokemukset siitä, että saa tukea ja on turvassa.

Sillä, millaisessa perhemuodossa tai -järjestelyssä lapsi kasvaa ja kuinka paljon perheellä on siksi voimavaroja ja mahdollisuuksia vastata taloudellisesti ja emotionaalisesti lapsen tarpeisiin, on yhtymäkohtia siihen, miten myönteisenä lapset kokevat arkensa ja tulevaisuutensa. Kyselyssämme kävi myös ilmi, että seksuaali- ja sukupuolivähemmistöön sekä kansalliseen tai etniseen vähemmistöön kuuluvilla lapsilla ja nuorilla turvallisuuden tunne oli keskimääräistä heikompaa, esimerkiksi julkisissa tiloissa ja tilanteissa.

Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen sekä etnisen taustan tai kansallisuuden perusteella vähemmistöön kuuluvien kokemuksissa toistuvat selvityksessämme tuntemukset siitä, ettei heillä ole paikkaa, eivätkä he tule kuulluiksi tai saa tarpeeksi tukea muilta ihmisiltä. Nämä lapset kertoivat myös epäluottamuksestaan vieraita ihmisiä kohtaan sekä ilmaisivat huoliaan liittyyen oman elämänsä epävakauteen ja tulevaisuuteen.

Kun tänä vuonna juhlitaan lapsen oikeuksien viikolla marraskuussa, on tärkeää palauttaa mieleen tämän kyselyn tulokset siitä, ettei lapsilla edelleenkään ole Suomessa perheiden vaikeista taloudellisista tilanteista johtuen tai taustastaan riippumatta samoja lähtökohtia edetä elämässään ja tuntea elämänsä tyydyttäväksi. Meidän tulee siksi jatkossakin ponnistella, jotta yhteiskuntamme on jokaiselle lapselle turvallinen, salliva, kuuntele- va ja hoivaava.

KESKEISET TULOKSET

1. 44% vastaajista koki perheen menojen kattamisessa olevan vähintään pieniä vaikeuksia. Matalatuloisten perheiden lapsista näin koki **60%** ja hyvätuloisten perheiden **2%**.

2. 7% vastaajista kertoi, ettei voi osallistua säännöllisesti järjestettyyn harrastukseen, koska perheellä ei ole siihen varaa. Matalatuloisten perheiden lapsista näin vastasi **33%**, hyvätuloisista **1%**.

3. Perheen taloudellisesta tilanteesta johtuvat tunteet, kuten **huoli, syyllisyys** ja **kateus**, olivat yleisempiä matalatuloisten perheiden lasten kohdalla.

4. Matalatuloisen perheen lapsista **21%** kertoi joutuneensa auttamaan taloudellisesti omaa perhettään. Kaikista vastaajista luku oli **7%**, hyvätuloisten perheiden lapsilla **3%**.

5. 18% kyselyyn vastanneista koki itsensä tai perheensä tarvitsevan kyselyn vastaushetkellä tukea tai apua arjessa selviytymiseen koronapandemiasta johtuvien olosuhteiden myötä. Matalatuloisten perheiden lapsista avuntarvetta koki **44%**, hyvätuloisista **11%**.

6. Vastaushetkeä edeltävien kuuden kuukauden aikana tulevaisuuden koki huolestuttavana **43%** lapsista. Matalatuloisten perheiden lapsista näin koki **67%**, hyvätuloisista **35%**. Myös seksuaali- ja sukupuolivähemmistöön kuuluvilla huoli tulevaisuudesta oli yleisempää (**57%**).

7. Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöön sekä kansalliseen tai etniseen vähemmistöön kuuluvilla lapsilla ja nuorilla **turvallisuuden tunne** julkisissa kulkuneuvoissa tai julkisissa tiloissa oli keskimääräistä heikompaa.

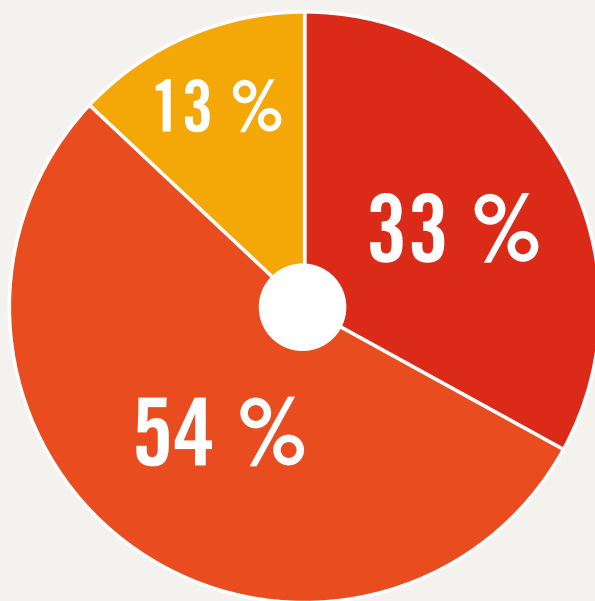

MATALATULOISTEN PERHEIDEN LAPSISTA VAIN 6% KOKI PERHEEN MENOJEN KATTAMISEN HELPOKSI

Lapsia pyydettiin arvioimaan perheensä taloudellista tilannetta. Arviot perustuvat lasten omiin kokemuksiin huoltajiensa tulotasosta eli huoltajien todellista tulotasoa ei kyselyssä selvitetty. Vastaajista 33% mielsi perheensä erittäin tai melko hyvätuloiseksi, 54% keskituloiseksi ja 13% erittäin tai melko matalatuloiseksi.

Hyvätuloisten perheiden lapsista 81% ilmoitti asuvansa kahden vanhemman kanssa tai vuorotellen jommankumman vanhemman luona ja 87% näistä lapsista kertoi molempien vanhempiansa käyvän töissä. Kahden vanhemman kanssa tai vuorotellen jommankumman luona asui matalatuloisten perheiden lapsista 49%, joista noin puolet (52%) kertoi molempien vanhempiansa olevan työelämässä. Yhden vanhemman kanssa asui 11 %

Perheen tulotaso

- Erittäin tai melko hyvätuloinen
- Keskituloinen
- Erittäin tai melko matalatuloinen

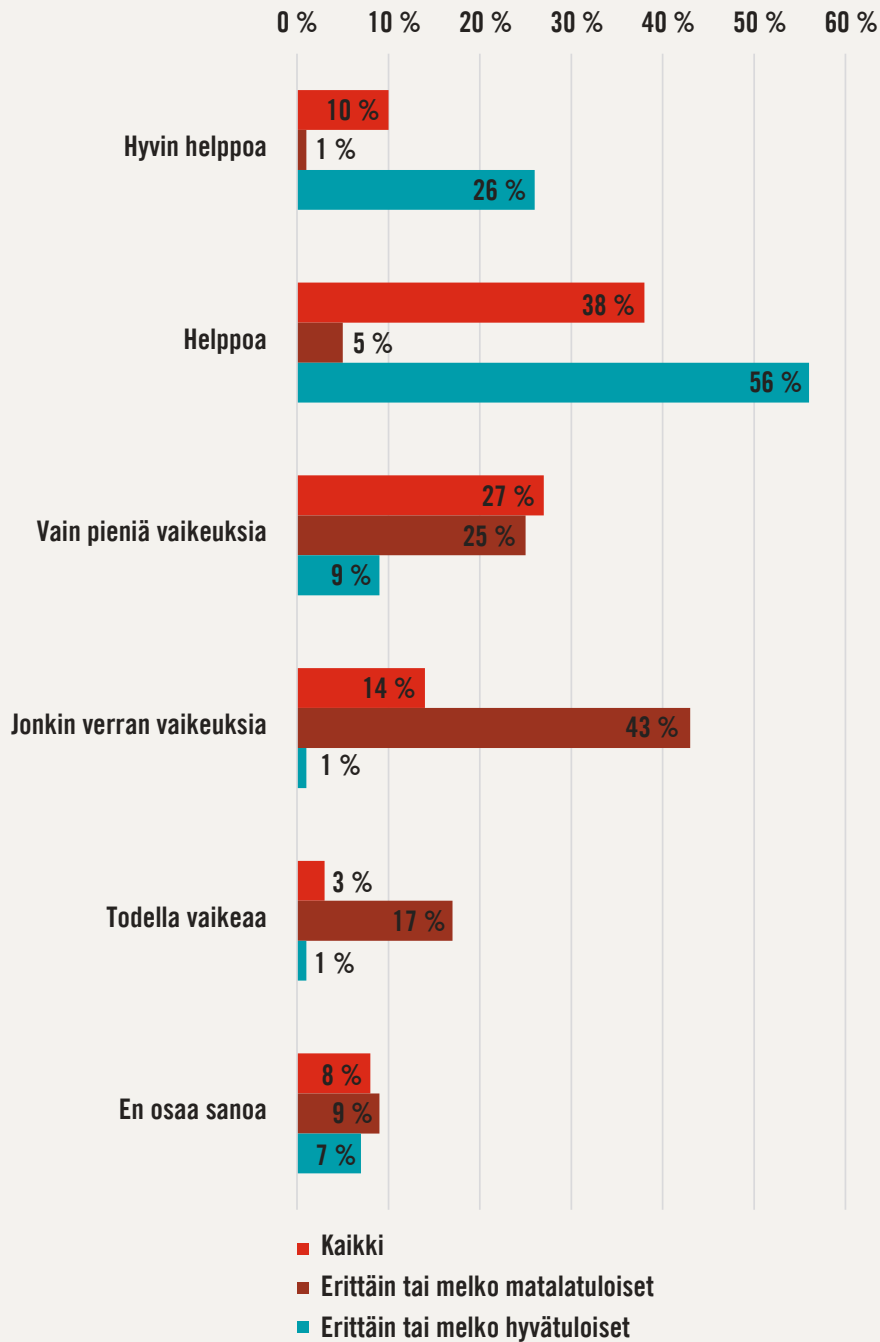
kaikista vastaajista. Näistä perheistä 20% oli vastaajien arvioiden mukaan erittäin tai melko hyvätuloisia ja 26% erittäin tai melko matalatuloisia. Yksinhuoltajaperheiden lapsista 84% kertoi vanhempansa käyvän töissä.

Lähes puolet kyselyn vastaajista (48%) kertoi perheen menojen kattamisen olevan helppoa tai hyvin helppoa nykyisillä tuloilla, 27% vastasi ”Vain pieniä vaikeuksia” ja yhteensä 17% vastasi menojen kattamisessa olevan jonkin verran vaikeuksia tai todella selkeitä vaikeuksia. Loput 8% valitsi vaihtoehdon ”En osaa sanoa”.

Kokemukset toimeentulon helpoudesta jakautuivat voimakkaasti perheen arvioidun tulotason mukaan. Hyvätuloisten perheiden lapsista 82% vastasi, että perheen menojen kattaminen on helppoa tai hyvin helppoa, kun taas matalatuloisten perheiden lapsista näin vastasi ainoastaan 6%. Joka neljäs (25%) matalatuloisen perheen ja noin joka kymmenes (9%) hyvätuloisen perheen lapsi koki menojen kattamisessa olevan vain pieniä vaikeuksia. Matalatuloisten perheiden lapsista 43% ilmoitti jonkin verran vaikeuksia menojen kattamisessa ja 17% arvioi menojen kattamisen olevan vaikeaa. Hyvätuloisten perheiden kohdalla vastaavat luvut olivat yhteenlaskettuna 2%. Yksinhuoltajaperheiden lapsista 30% koki perheellään olevan joko jonkinasteisia tai sitä vakavampia vaikeuksia menojen kattamisessa.

Vastaajista 27% oli perheensä ainoita lapsia, 36% asui kaksilapsisessa perheessä, 20% kertoi perheeseensä kuuluvan kolme lasta ja 17% vastasi lapsia olevan neljä tai useampia. Yksilapsisista perheistä hyvätuloisia oli 38% ja matalatuloisia 13%. Vähintään nelilapsisista perheistä hyvätuloisia oli 26% ja matalatuloisia 15%. Yksilapsisissa perheissä menojen kattaminen oli helppoa tai hyvin helppoa 52% tapauksista ja vaikeuksista ilmoitti 15%. Nelilapsisissa perheissä puolestaan 32% koki menojen kattamisen helpoksi ja 23%:lla oli vaikeuksia.

Kuinka helppoa/vaikeaa perheen menojen kattaminen on nykyisillä tuloilla? (N=1102)

LASTEN NÄKEMYKSIÄ PERHEEN TALOUDELLISESTA TILANTEESTA

Lapsia, jotka mielsivät perheensä erittäin tai melko hyvätuloiseksi tai erittäin tai melko matalatuloiseksi, pyydettiin kertomaan omin sanoin, miksi he olivat tätä mieltä. Moni perusteli vastaustaan huoltajan tai huoltajien työtilanteeseen tai palkkatasoon liittyvillä havainnoilla. Monet hyvätuloisten perheiden lapset kertoivat molempien huoltajien olevan hyväpalkkaisissa töissä ja rahaa olevan riittävästi, kun taas matalatuloisten perheiden lapset saattoivat kertoa jommankumman tai molempien huoltajiensa olevan työelämän ulkopuolella tai tienaaavan liian vähän rahaa suhteessa perheen menoihin.

“Molemmat vanhemmat ovat hyväpalkkaisissa töissä ja meillä on säästöjä.”

“Kummatkin vanhemmat kuuluvat alempi palkkaiseen työryhmiin, ja vaikka molemmat siis käyvät töissä, rahaa ei ylimääräisiin juttuihin usein riitä. En kuitenkaan sanoisi että meillä menisi sen takia yhtään huonosti, oon vaan huomannut tälläsen jutun kun vertaa vaikka kavereihin.”

“Isä tienaa ihan ok, mutta äiti on työtön. Varaa ei ole aina kamalan hyvin ruokaan ja laskuihin ja joudun välillä lainaamaan äidilleni rahaa.”

Lapset kuvailivat perheen taloudellista tilannetta myös sen kautta, mitä tavaroita tai mahdollisuuksia heillä on. Hyvätuloisten perheiden lapset kirjoittivat, että rahaa jää yleensä säästöön, eikä sen riittävyydestä tarvitse jatkuvasti olla huolissaan. Hyvätuloisella perheellä kuvailtiin olevan varaa kalliimpiin asioihin tai muuhunkin kuin välttämättömyksiin.

“Rahaa on riittävästi perusasioihin ja sitä jää myös yli. Perheelläni on myös varaa käyttää esimerkiksi yksityisiä terveydenhuoltopalveluja.”

“Molemmat käy töissä ja olemme pystyneet käymään lomilla, saaneet tietokoneet, pelejä, mopoja, kevarin.”

“Saan rahaa jos tarvitsen, tarjolla on aina ruokaa, pystytään ostamaan uusia vaatteita, asutaan hyvässä talossa.”

“Pengar är inte en stressfaktor. Det går att köpa saker vi behöver just då vi behöver dem, men pengar är ändå inte något som bara kan ”slängas hit och dit”.¹”

“Rahasta ei ole puutetta ja jos tarvitsemme vaikka uudet kengät niin sitten ne vain ostetaan. Emme kuitenkaan ostele ylimääräisiä juttuja.”

Monissa matalatuloisten perheiden lasten vastauksissa puolestaan korostui huoli rahan riittävyydestä. Joissakin perheissä päivittäisten menojen kattaminen vaati jatkuvaa ponnistelua, ja osa lapsista kertoi joutuvansa itse tukemaan perhettään taloudellisesti. Osa luovutti omat rahansa vanhemman käyttöön. Matalatuloisuus ilmeni päivittäisiin perustarpeisiin liittyvinä puutteina, huolestu- neisuutena ja rahankäytön tarkkana suunnitteluna.

“Pitää miettiä todella tarkasti mitä ostaa ja kaikkeen ei ole varaa. Yksi työssä käyvä vanhempi elättää itsensä ja kahta lastaan keskivertopalkkaa pienemmällä palkalla.”

“Har knappt pengar i slutet av månaden.”²”

“Kaikkiin laskuihin ei riitä rahaa, vaikka huoltajani työskentelee 3 eri työtä. Minä ostan minulle, siskolleni ja äidilleni ruoan, pesuaineet yms. jotta pärjätään edes jotenkin.”

“Pitää tosissaan koko ajan miettiä, miten raha tulee riittämään esimerkiksi ruokaan. Täytyy miettiä, mitä voi tehdä ja mitä ei. Raha ei meinaa riittää koulukirjoihini. Äiti on aina ottanut kaikki rahani, jotka olen jostain jollain tapaa saanut esim. ”syntymäpäivärahat”. Minulla ei vielä ole tuloja, koska en pääse mihinkään töihin ilman kokemusta. Opiskelen vasta ekaa vuotta. Äitini ei voi käydä töissä vammaan takia.”

Matalatuloisten perheiden lapset mainitsivat vanhempien työllisyyden ja palkkatason lisäksi muitakin tekijöitä, jotka heikensivät perheen taloudellista tilannetta. Näitä olivat muun muassa vanhemman vamma, sairaus tai päihteidenkäyttö, perheen suuri lapsiluku, yksinhuoltajuus sekä koronapandemian vaikutukset vanhempien tuloihin. Joissakin perheissä oli lisäksi muun muassa veloista johtuvia suuria kulueriä, jotka rasittivat taloutta. Osa ero- ja uusperheiden lapsista kertoi, että vain

¹ ”Raha ei ole stressitekijä. Tarvittavia asioita on mahdollista ostaa juuri silloin, kun me tarvitsemme niitä, mutta raha ei kuitenkaan ole asia, jota voi vaan ”heitellä sinne tänne””

² ”Kuukauden lopussa rahaa on juuri ja juuri!”

yksi vanhempi osallistuu lasten kulujen maksamiseen. Kokonaisuudessaan vastauksista kävi ilmi, että matalatuloisuuden taustalla vaikutti monia tekijöitä.

“Vanhemmillä yhteishuoltajuus, tosin vain toinen heistä maksaa mitään.”

“Isällä ei ole ammattia. Hänellä on pieni palkka. Alle 1000 euroa ja se kokoajan vaihtelee. 700 euroa suurin piirtein menee kotiin, ruokaan, harrastuksiin, bensaan, veroihin, ja vanhempien päihteisiin menee paljon rahaa. (Ne ite sanoo siitä).”

“Molemmat ovat työttömiä ja elävät kelan tuella sen takia. Harvemmin on varaa mihinkään hienompaan ja ollut huolia ruoan saamisen suhteen.”

“Vanhempien palkka ei ole kovin iso ja tilannetta hankaloittaa myös suuri lapsiluku.”

“Isällä ei ole vakituista työtä koronan takia, äiti on yh ja elättää 3 lasta yksin.”

“Äiti maksaa sairaanhoitajan palkalla kaikki laskut ja muut menot. Isäpuoli töissä mutta ei maksa mitään.”

“Vanhempieni työt eivät ole muutenkaan kovin korkeapalkkaisia ja koronatilanne on vähentänyt töitä ja palkkaa entisestään.”

“Isän sairauden takia tämä ei pysty asumaan kotona tai käymään töissä, joten äiti huolehtii perheen toimeentulosta yksin. Työ on kuitenkin osa-aikaista ja matalapalkkaista.”

Taustaan katsomatta lapset osoittivat vastauksissaan selkeää ymmärrystä perheen taloustilanteesta. He olivat myös tietoisia siitä, mihin rahaa kuluu ja mitä asiat maksavat. Vastaavasti vanhempien taloushuolet ja suhde rahaan vaikuttivat heijastuvan heidän puheidensa kautta lasten elämään ja perheen ilmapiiriin. Jotkut hyvätuloisten perheiden lapset kuvailivat rentoa, avointa ja positiivista ilmapiiriä. Matalatuloisten perheiden lapset saattoivat puolestaan mainita puhumattomuudesta tai murehtimisesta rahaan liittyen.

“Iskä käy hyvä palkkaisessa työssä sekä me puhutaan joskus isän kanssa rahasta ja sijoittamisesta. Lisäksi mulle kerrotaan paljonko meidän perheen säästötilillä on rahaa (ja se on tosi paljon).”

“Voimme puhua rennosti ja avoimesti melkein kaikesta.”

“Koska äitini ja isäpuoleni valittavat raha-asioistansa koko ajan ja rahojen käyttöä täytyy suunnitella ja minuakin käsketään säästää rahaa koko ajan vaikka ei ole mitään tiettyä mihin säästää.”

“Ei puhuta mistään.”

“Huoltajat puhuvat usein rahanpuutteesta.”

“ Kaikkiin laskuihin ei riitä rahaa, vaikka huoltajani työskentelee 3 eri työtä. Minä ostan minulle, siskolleni ja äidilleni ruoan, pesuaineet yms. jotta pärjätään edes jotenkin.

JOKA KOLMAS MATALATULOISEN PERHEEN LAPSI EI VOI OSALLISTUA HARRASTUKSIIN PERHEEN TALOUDELLISEN TILANTEEN VUOKSI

Perheen taloudellista tilannetta kartoitettiin kyselyssä myös erilaisten aineellisen puutteen indikaattorien avulla. Lapsilta kysyttiin, onko heillä tiettyjä asioita, tavaroita tai mahdollisuuksia vai ei, sekä johtuuko mahdollinen puute perheen taloudellisesta tilanteesta vai muista syistä. Kysymyksessä pyydettiin jättämään koronapandemiasta johtuvat esteet ja rajoitukset huomioimatta. Neljäsosa (27%) kaikista vastaajista kertoi, ettei heillä ole mahdollisuutta lomamatkaan, 12% vastasi, ettei heillä ole omaa tietokonetta ja 9% kertoi, ettei heillä ole mahdollisuutta käydä elokuvissa tai konserteissa, koska heidän perheellään ei ole näihin varaa.

Matalatuloisten perheiden tapauksessa perheen taloudellinen tilanne vaikutti siihen, että suurelta osalta lapsista puuttui mahdollisuus lomamatkaan kerran vuodessa (68%) sekä mahdollisuus käydä elokuvissa, konserteissa tai vastaavassa (43%). Lisäksi joka viidenneltä (21%) puuttui mahdollisuus järjestää juhlat tärkeän tapahtuman tai merkkipäivän kunniaksi. Yleisimmät esineet, joita perheet eivät pystyneet lasten mukaan kustantamaan heille, olivat oma tietokone (32%), taskurahaa omaan käyttöön (30%), uudet ei käytettyinä ostetut vaatteet (15%) sekä älypuhelin, joka on samantasoinen kuin ikätovereilla (16%). Lisäksi 13% matalatuloisten perheiden lapsista ilmoitti, ettei heillä ole hedelmiä ja vihanneksia saatavilla päivittäin kustannussyistä johtuen.

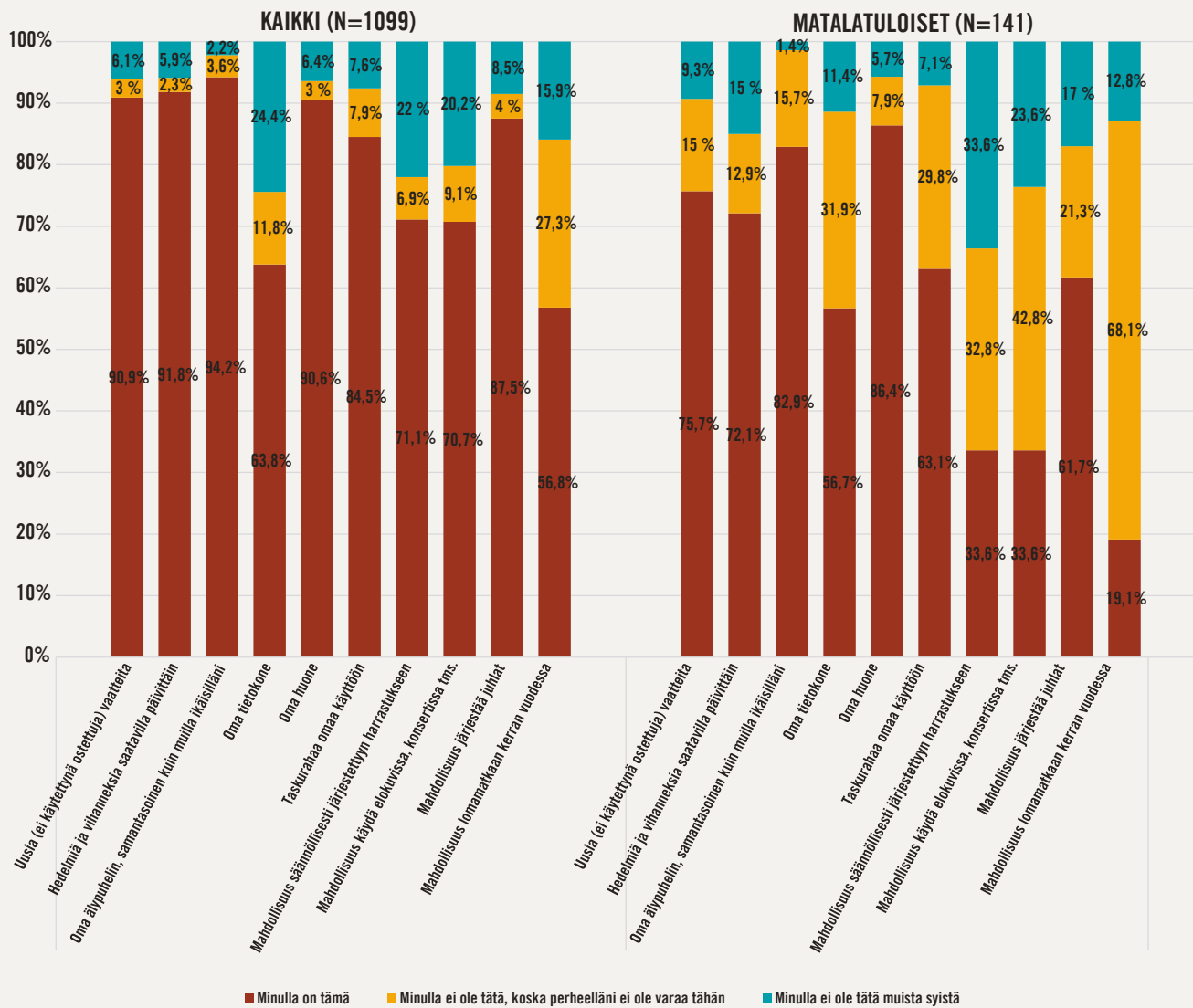
Vastaajista 7% kertoi, ettei voi osallistua säännöllisesti järjestettyyn harrastukseen, koska perheellä ei ole siihen varaa. Matalatuloisten perheiden lapsista näin vastasi kolmasosa (33%). Säännöllinen harrastaminen oli siis matkustamisen ja vapaa-ajan viihdetapahtumien ohella kolmanneksi yleisin säästökohde. Harrastaminen sekä matkailu oli myös toistuvasti mainittu lasten kirjoittamissa kokemuksissa liittyen perheen taloudelliseen tilanteeseen. Erityisesti hyvätuloisten perheiden lapset kertoivat mahdollisuuksistaan harrastaa.

“Saan harrastaa niin paljon kuin haluan.”

“Pystyn harrastamaan korkealla tasolla ja olemme ennen pandemiaa matkustellut perheen kanssa paljon ulkomailla.”

Mitä näistä sinulla on, jos koronapandemiasta johtuvia esteitä ei oteta huomioon?

PERHEEN TULOTASO VAIKUTTAA LASTEN TUNTEMUKSIIN JA KOKEMUKSIIN

Lapsilta kysyttiin erilaisten väittämien muodossa, mitä tunteuksia ja kokemuksia heillä on ollut perheen taloudellisesta tilanteesta johtuen. Hyvätuloisten perheiden lapset vastasivat kaikista useimmin tunteensa itsensä onnelliseksi (65%), kokeneensa varmuutta omasta tulevaisuudestaan (49%) sekä kokeneensa ylpeyttä (46%). Matalatuloisten perheiden lapsista alle kolmasosa (29%) ilmoitti tunteensa onnellisuutta perheen taloudellisen tilanteen vuoksi. Heillä yleisin kokemus oli huolestuneisuus (68%). Noin puolet (54%) oli myös tuntenut syyllisyyttä ja 52% oli tuntenut kateutta toisia kohtaan. Myös hyvätuloisten perheiden lapset kokivat huolta (20%), syyllisyyttä (15%) ja kateutta (15%), mutta selvästi matalatuloisia vähemmän.

Vastauksista kävi ilmi, että monet matalatuloisten perheiden lapset kokevat poikkeavansa muista (41%) siinä missä hyvätuloisten perheiden lapsilla tällainen kokemus oli huomattavasti harvinaisempi (7%). Hyvätuloisten perheiden lapset kokivat myös harvemmin häpeää (7%) ja nolostumista (12%) kuin matalatuloisissa perheissä elävät ikätoverinsa, joista noin kolmasosa on joskus nolottanut (36%) tai hävettänyt (35%) perheen taloudellisen tilanteen takia.

Muilta ihmisiltä saadussa kohtelussa tai siinä, miten kohtelu koettiin, ilmeni myös eroja. Matalatuloisten perheiden lapsista 28% ja hyvätuloisten perheiden lapsista 10% oli kokenut, että heitä kohdellaan eri tavalla kuin muita. Matalatuloisista 31% kertoi heistä tuntuneen siltä, että muut halveksivat tai väheksyivät heitä ja 35% kertoi huomanneensa, että heistä oli puhuttu pahaan selän takana. Hyvätuloisten keskuudessa halveksuntaa tai väheksymistä oli kohdannut 13% ja pahan puhumista 15%. Erillisessä kiusaamista koskevassa kysymyksessä kaikista vastaajista 26% kertoi tullessaan kiusatuksi viimeisen vuoden aikana. Matalatuloisten perheiden lapsista kiusaamisen kohteeksi oli joutunut 35%, hyvätuloisten perheiden lapsista 22%.

Perheen taloudellinen tilanne vaikutti lisäksi lasten mahdollisuuksiin osallistua ja olla mukana. Matalatuloisten perheiden lapsista 27% koki, että heidät oli jätetty ulkopuolelle joistakin koulu- tai vapaa-ajan aktiviteeteista. Hyvätuloisten perheiden lapsista näin kertoi kokeneensa 9%. Noin joka viides (21%) matalatuloisen perheen lapsi kertoi joutuneensa itse auttamaan omaa perhettään taloudellisesti. Hyvätuloisissa perheissä tällaisia tilanteita ilmeni vastausten perusteella harvoin (3%).³

³ Kappaleen luvut on saatu esittämällä lapsille väittämiä asteikolla 1-5, jossa 1 = Täysin eri mieltä ja 5 = Täysin samaa mieltä. Ilmoitetut prosenttiluvut on muuttujasta riippuen saatu yhdistämällä arvot 1-2 tai 4-5. Arvoa 3 ei ole laskettu mukaan.

Perheeni taloudellisen tilanteen vuoksi...

- Hyvätuloisten perheiden lapset (n=368)
- Matalatuloisten perheiden lapset (n=141)

AVUNTARVE PERHEISSÄ

Lapsista 35% vastasi itsensä tai jonkun perheenjäsenenä saaneen joskus apua mielenterveyspalveluista. Tämä oli selkeästi yleisin käytetyistä palveluista kaikkien vastaajien keskuudessa. Muita käytettyjä avunlähteitä olivat lastensuojelu (24%), perhetyö (16%) ja päihdetyö (4%). Lisäksi lapsista tai heidän perheenjäsenistään 18% oli saanut apua jonkin pitkäaikaisen sairauden hoitoon ja 12% oli saanut apua tukihenkilöltä tai -perheeltä.

Palvelujen käyttö oli yleisempää matalatuloisten kuin hyvätuloisten perheiden keskuudessa. Hyvätuloisten perheiden lapsista 46% vastasi, etteivät he tai heidän perheensä ole käyttäneet edellä mainittuja palveluita kun matalatuloisten perheiden lapsista näin vastasi 17%. Lähes puolet matalatuloisten perheiden lapsista (49%) kertoi itse tai jonkun heidän perheenjäsenensä saaneen apua lastensuojelusta ja yli puolet (55%) mainitsi mielenterveyspalvelut avunlähteenä. Myös perhetyötä (35%), tukihenkilöitä ja -perheitä (26%), apua pitkäaikaisen sairauden hoitoon (28%) sekä päihdepalveluita (11%) oli käytetty.

Tämänhetkiseen avuntarpeeseen liittyen 18% lapsista vastasi, että he itse tai heidän perheensä tarvitsevat tällä hetkellä tukea tai apua arjessa selviytymiseen koronapandemiasta johtuvien olosuhteiden myötä. Matalatuloisten perheiden lapsista pandemiatilanteesta johtuvaa avuntarvetta koki 44%, hyvätuloisten perheiden lapsista 11%, yksinhuoltajaperheiden lapsista 21% ja vamman tai pitkäaikaissairauden vuoksi vähemmistöön kuuluvista vastaajista 36%.

Monet perheelleen tai itselleen apua ja tukea toivovat lapset kirjoittivat, että sopiva apu voisi olla rahallista tukea, keskusteluapua tai mielenterveyspalveluita. Toiset eivät olleet varmoja, minkälainen apu olisi tarpeen tai kokivat avun hakemisen olevan liian hankalaa. Osa koki toivottomuutta avunsaannin tai oman tilanteensa suhteen. Apua tarvitsevia lapsia vaivasivat vastausten perusteella erityisesti jonkun perheenjäsenen heikentynyt jaksaminen, tiukka taloudellinen tilanne, yksinäisyys sekä haasteet oman mielenterveyden kanssa.

⁴ Ruokaa ja vaatteita.

“Rahalla. Perheeni taloudellinen tilanne on tosi ikävä.”

“En tiedä, minun pitäisi osata hakea apua itse, mutta olen huono siinä.”

“Mat och kläder.”⁴

“Apua laskujen maksamisessa, töitä on koronan takia ollut vaikea saada.”

“Mahdollisuus sosiaaliseen kanssakäymiseen.”

“Antamalla mielenterveyspalveluita ja nuorelle (minulle) tukea yksinäisyyteen.”

“Jotain tukea mikä saisi tämän jatkuvan huudon ja riitelyn loppumaan.”

“Auttamalla esim kotiaskeissa ja sellaista henkistä tukea että jaksaisi paremmin.”

“Enemmän mahdollisuuksia keskustella omista tuntemuksista.”

“En tiedä enkä usko että kukaan välittää. Kukaan ei varmaan edes lue tätä.”

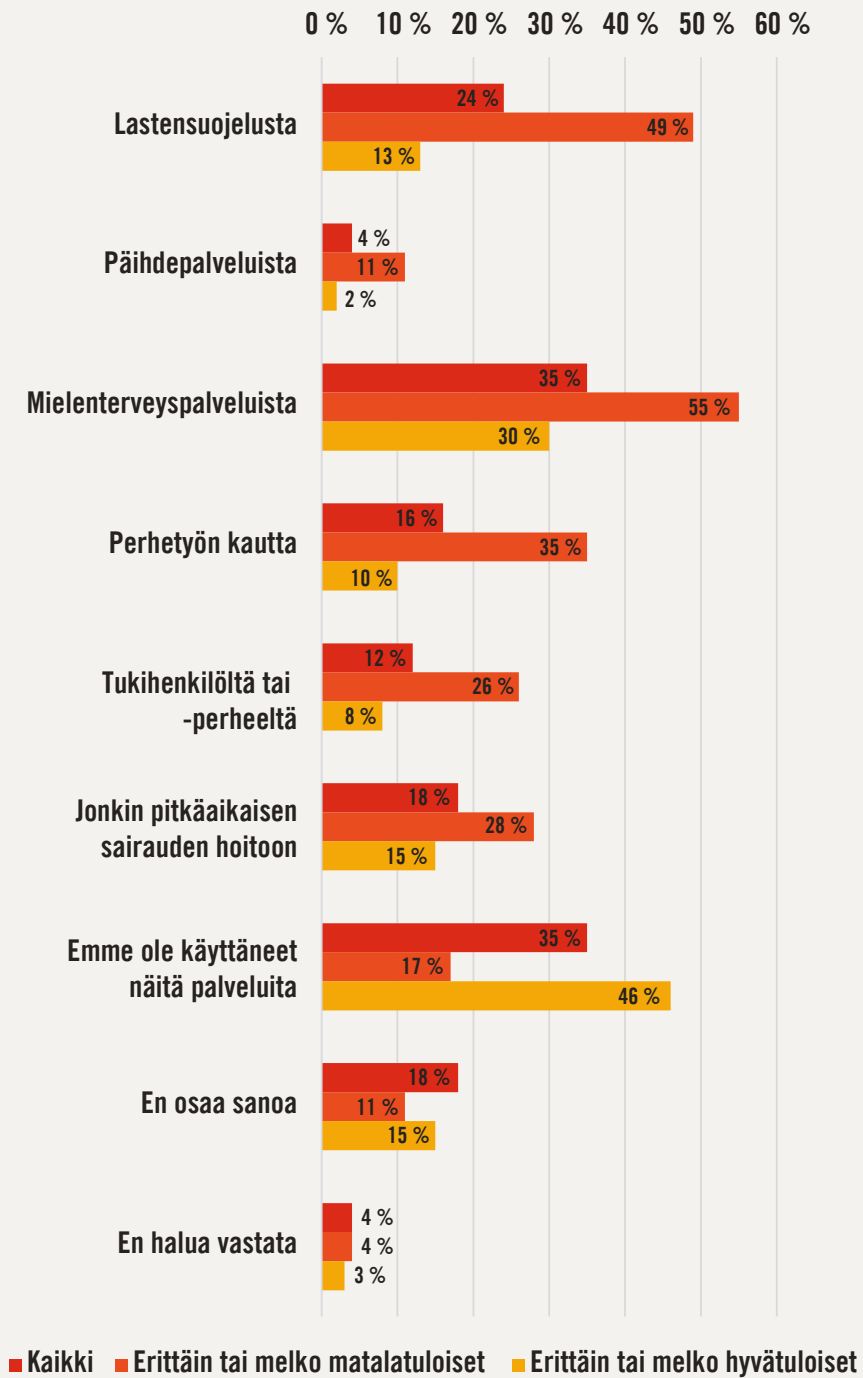
“Mielenterveys palveluilla ja rahallisella avulla.”

“Tekemällä apu helpommin saatavaksi. Nyt on lähes mahdollonta saada apua netistä tai henkilökohtaisesti.”

Antamalla mielenterveyspalveluita ja nuorelle (minulle) tukea yksinäisyyteen.

Oletko sinä, sisaruksesi tai vanhempasi joskus saaneet apua...

TURVALLISUUDEN TUNNE KESKIMÄÄRIN JA TULOTASON MUKAAN

Lapsille esitettiin kysymyksiä turvallisuuden tunteeseen liittyvistä teemoista kuten luottamuksesta, yksityisyydestä ja tuen saamisesta, turvallisuuden tunnetta pyydettiin lisäksi arvioimaan suhteessa erilaisiin paikkoihin. Kyselyssä keskityttiin turvallisuuteen subjektiivisena kokemuksena. Lapset saivat valita vaihtoehtoja sen mukaan, miltä heistä tuntui, tarvitsematta perustella vastauksiaan tai esimerkiksi nimetä asioita, joiden kokivat uhkaavan turvallisuuttaan.

Viimeisen kuuden kuukauden aikana suurin osa kaikista vastaajista (80%) oli tuntenut olonsa usein tai jatkuvasti turvalliseksi. Yli puolet (58%) oli kokenut, että heillä on riittävästi yksityisyyttä ja puolet (51%) oli kokenut, että heillä on mahdollisuus tulla kuulluksi tai vaikuttaa omiin asioihinsa. Vastauksista ilmeni, että lapset tunsivat usein tai jatkuvasti epäluottamusta vieraita ihmisiä kohtaan (52%), mutta luottivat yleensä tuttuihin ihmisiin (48%). Perheen tulotaso vaikutti lasten turvallisuuden kokemuksiin: esimerkiksi 65% matalatuloisten perheiden lapsista oli tuntenut olonsa turvalliseksi, 49% kokenut riittävää yksityisyyttä ja 38% voivansa tulla kuulluksi tai vaikuttaa omiin asioihinsa.⁵

Noin joka kolmas lapsi (34%) oli edellisen kuuden kuukauden aikana kokenut usein tai jatkuvasti, ettei kuulu mihinkään. Matalatuloisten perheiden lapsista näin koki 53%. Kaikista vastaajista kolmasosa (33%) ja matalatuloisten perheiden lapsista 48% koki jääneensä vaille riittävää tukea muilta ihmisiltä. Elämänsä epävakaa usein tai jatkuvasti koki 41% vastaajista. 43% koki, että tulevaisuus huolestuttaa heitä. Matalatuloisten perheiden lapsilla huoli tulevaisuudesta oli yleisempää: heistä 67% koki tulevaisuuden huolestuttavan, ja 58% tunsivat elämänsä epävakaa. Vaikka koronapandemian vaikutuksesta näihin tuntemuksiin ei tässä erikseen kysytty, on huomioitava, että vastaamisen aikaan edellinen puoli vuotta oli eletty pandemian aikaisissa olosuhteissa. Osa lapsista koki, ettei heillä ole riittävästi yksityisyyttä (17%), riittävästi mahdollisuuksia vaikuttaa omiin asioihinsa (18%) tai etteivät he luota itselleen tuttuihin ihmisiin (23%).⁵

“Ystävät ja perhe, koti, harrastukset ja henkilöt joille voin kertoa kaiken.. Myös hyvä luokkahenki lisää turvallisuuden tunnetta.”

“Kun saa olla kotona huoneessa rauhassa. Ja kaikki on hyvin eikä tarvi keskittyä mihinkään.”

“Paikat ja ihmiset, joissa ja joiden kanssa voi olla oma itsensä eikä tarvitse peitellä itseään.”

Kaikista turvallisimmaksi vastaajat kokivat olonsa kotonaan, harrastuksissa tai omassa naapurustossa. Vastaajista 70% koki olonsa lähes täysin tai täysin turvalliseksi omassa kodissaan, harrastusten osalta näin koki 62% ja oman naapuruston osalta 56%. Sekä koulu (45%) että Suomi ylipäätään (45%) olivat useiden lasten mielestä paikkoja, joissa olo on turvallinen. Netissä ja sosiaalisen median ympäristöissä täyttä tai lähestulkoon täyttä turvallisuuden tunnetta koki vastaajista joka kolmas (34%). Perheen tulotasolla oli merkitystä kokemuksissa: matalatuloisten perheiden lapsista olonsa koki turvalliseksi omassa kodissaan 52%, harrastuksissa 41% ja naapurustossaan 39%.⁶

Niiden lasten, jotka olivat ilmoittaneet joutuneensa kiusaamisen kohteeksi kuluneen vuoden aikana, turvallisuuden tunne eri paikoissa oli kokonaisuudessaan matalampi. Näistä lapsista 22% koki koulussa olonsa turvalliseksi ja 8% koki koulussa täyttä tai lähes täyttä turvattomuutta. Netin ja sosiaalisen median ympäristöissä koki olonsa turvalliseksi hiukan alle joka neljäs kiusattu (23%).⁶

Turvallisuuden tunne oli matalimmillaan julkisissa kulkuneuvoissa, joissa alle neljäsosa vastaajista (23%) kertoi kokevansa olonsa täysin tai lähes täysin turvalliseksi sekä julkisissa tiloissa, joiden osalta vastaava luku oli 27%. Sekä julkisten kulkuneuvojen että tilojen osalta noin 4% oli vastannut, ettei tunne oloaan lainkaan turvalliseksi tai turvallisuuden tunne oli hyvin vähäinen.*

⁵Lapsille esitettiin väittämiä, joihin saattoi vastata “ei koskaan”, “harvoin”, “joskus”, “usein”, “jatkuvasti” tai “en osaa sanoa”. Prosenttiluvut on muuttujasta riippuen saatu vastauksista “ei koskaan” ja “harvoin” tai “jatkuvasti” ja “usein”.

Kuinka turvalliseksi koet olosi, kun olet...

KAIKKI (N=1099)

	0 = En lainkaan turvalliseksi	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10 = Täysin turvalliseksi
Kotona	1 %	1 %	1 %	2 %	2 %	4 %	3 %	6 %	11 %	18 %	52 %
Koulussa	2 %	1 %	2 %	3 %	3 %	7 %	8 %	11 %	19 %	20 %	25 %
Omassa naapurustossa Harrastuksissa	1 %	0 %	1 %	2 %	2 %	5 %	5 %	10 %	17 %	21 %	35 %
Julkisissa kulkuneuvoissa	3 %	2 %	5 %	4 %	6 %	12 %	12 %	18 %	16 %	11 %	12 %
Julkisissa tiloissa (esim. kaupat, ostoskeskukset)	2 %	2 %	3 %	4 %	6 %	11 %	11 %	16 %	18 %	13 %	14 %
Netissä ja sosiaalisen median ympäristöissä	1 %	1 %	3 %	3 %	4 %	9 %	11 %	16 %	19 %	17 %	17 %
Suomessa	1 %	0 %	1 %	2 %	3 %	6 %	7 %	13 %	22 %	21 %	24 %

Lapsia pyydettiin myös kertomaan, millaiset asiat saavat heidät tuntemaan olonsa turvalliseksi. Vastauksissa korostui erityisesti paikkojen ja asioiden tuttuus sekä tuttujen ihmisten tuki ja läsnäolo. Monen oloa auttoivat myös musiikki, halaukset, mukava tekeminen sekä eläimet. Turvalliset aikuiset olivat lasten mukaan sellaisia, jotka ovat läsnä, kuuntelevat lasta eivätkä

käytä päihteitä. Lapset arvostivat myös tietoa, omaa päätösvaltaa, arjen vakautta sekä järjestyksenvoimia julkisilla paikoilla. Luonteesta riippuen osalle oli myös turvallisuuden tunteen kannalta hyvin tärkeää saada säännöllisesti mahdollisuus omaan tilaan, rauhaan ja hiljaisuuteen.⁶

“ Paikat ja ihmiset, joissa ja joiden kanssa voi olla oma itsensä eikä tarvitse peitellä itseään.

⁶ Vastaukset annettiin asteikolla 0–10, jossa 0 = ei lainkaan turvallinen ja 10 = täysin turvallinen. Prosenttiluvut on muuttujasta riippuen saatu vastauksista 0 ja 1 tai 9 ja 10.]

VÄHEMMISTÖJEN TURVALLISUUDEN TUNNE

Yhteen tai useampaan vähemmistöön kuuluvien osalta turvallisuuden kokemuksissa oli joitakin eroja. Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen edustajista 72% ja etnisen taustan tai kansallisuuden perusteella vähemmistöön kuuluvista 57% oli kokenut viimeisen kuuden kuukauden aikana olonsa joko usein tai jatkuvasti turvalliseksi. Toistuvat tuntemukset siitä, ettei koe kuuluvansa mihinkään koskivat lähes joka toista (48%) seksuaali- ja sukupuolivähemmistön edustajaa. Etnisiin tai kansallisiin vähemmistöihin kuuluvien lasten osalta vastaava luku oli 40%.⁷

Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen keskuudessa 43% oli kuluneen kuuden kuukauden aikana kokenut usein tai jatkuvasti jääneensä vaille riittävää tukea muilta ihmisiltä, 22% oli kokenut, ettei heillä ole mahdollisuuksia tulla kuulluksi tai vaikuttaa omiin asioihinsa. Toistuva epäluottamus vieraita ihmisiä kohtaan (66%) samoin kuin tuttuja ihmisiä kohtaan (34%) olivat keskimäärin yleisempiä seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen keskuudessa. Yhtäläillä kokemukset oman elämän epävakaudesta (59%) sekä huoli tulevaisuudesta (57%) olivat yleisiä.⁷

“Tutut ympäristöt sekä ihmiset. Tieto siitä, että kaikki tulee menemään hyvin. Minulla on turvallinen olo, jos mitään uhkaavia tekijöitä ei näy tai jos minulla on joku johon turvautua.”

“Vanhempien ja kavereiden tuki ja se, että voin luottaa heihin asiassa kuin asiassa. Minulle tuli myös paljon turvallisempi olo, kun tulin kaapista ulos äidilleni.”

Yli puolet (54%) etnisen taustan tai kansallisuuden perusteella vähemmistöön kuuluvista koki jääneensä vaille riittävää tukea, minkä lisäksi neljäsosa (25%) koki puutteita mahdollisuuksissaan vaikuttaa omiin asioihinsa tai tulla kuulluksi. Jatkuva tai usein toistuva epäluottamus vieraita ihmisiä kohtaan oli yleistä (70%) ja hiukan alle kolmasosa (30%) ei luottanut itselleen tuttuihinkaan ihmisiin. Kokemus elämän jatkuvasta epävakaudesta vaivasi yli puolta (57%) etnisiin tai kansallisiin vähemmistöihin kuuluvista ja 47% heistä oli ollut jatkuvasti tai usein huolissaan tulevaisuudesta.⁷

“Jaettu luottamus ihmisten kanssa, ystävyyden lihomuhteen selkeät rajat, yhteinen historia ja suvaitsevaisuus.”

“Paikat, joissa saa olla rauhassa, tilanteet, joissa minut hyväksytään.”

“Lämmin ja mukava ilmapiiri. Ja sellainen ilmapiiri, jossa ei kiusata tai tuomita ketään ja annetaan kaikille oikeus sanoa oma mielipide.”

Vähemmistöön kuuluvien paikkasidonnaisessa turvallisuuden tunteessa oli jonkin verran enemmän hajontaa verrattuna kaikkien vastaajien keskimääräiseen tulokseen. Koti, harrastukset ja oma naapurusto olivat edelleen paikkoja, joissa turvallisuuden tunne oli korkeimmillaan, mutta julkiset kulkuneuvot ja tilat koettiin vähemmistöjen keskuudessa entistä turvattomampina. Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen edustajista vain 12% koki olonsa turvalliseksi julkisissa kulkuneuvoissa ja 16% koki näin julkisissa tiloissa. Etnisen taustan tai kansallisuuden perusteella vähemmistöön kuuluvilla luku oli molemmissa kohdissa 13%. Myös koulu sekä Suomi koettiin keskimäärin turvattomammiksi paikoiksi.⁸

⁷Lapsille esitettiin väittämiä, joihin saattoi vastata “ei koskaan”, “harvoin”, “joskus”, “usein”, “jatkuvasti” tai “en osaa sanoa”. Prosenttiluvut on muuttujasta riippuen saatu vastauksista “ei koskaan” ja “harvoin” tai “jatkuvasti” ja “usein”.

⁸Vastaukset annettiin asteikolla 0–10, jossa 0 = ei lainkaan turvallinen ja 10 = täysin turvallinen. Prosenttiluvut on muuttujasta riippuen saatu vastauksista 0 ja 1 tai 9 ja 10.]

Kuinka turvalliseksi koet olosi, kun olet...

SEKSUAALI- JA SUKUPUOLIVÄHEMMISTÖT (N=359)

	0 = En lainkaan turvalliseksi	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10 = Täysin turvalliseksi
Kotona	1 %	1 %	2 %	2 %	3 %	5 %	6 %	8 %	15 %	19 %	39 %
Koulussa	4 %	2 %	3 %	4 %	3 %	10 %	10 %	12 %	21 %	17 %	15 %
Omassa naapurustossa	3 %	0 %	1 %	2 %	4 %	6 %	7 %	14 %	18 %	22 %	23 %
Harrastuksissa	3 %	0 %	1 %	1 %	1 %	13 %	4 %	9 %	15 %	16 %	36 %
Julkisissa kulkuneuvoissa	5 %	4 %	6 %	6 %	9 %	12 %	14 %	19 %	13 %	7 %	5 %
Julkisissa tiloissa (esim. kaupat, ostoskeskukset)	5 %	5 %	4 %	5 %	8 %	16 %	12 %	17 %	12 %	9 %	7 %
Netissä ja sosiaalisen median ympäristöissä	2 %	0 %	3 %	5 %	5 %	12 %	12 %	14 %	19 %	14 %	13 %
Suomessa	1 %	0 %	2 %	4 %	5 %	10 %	8 %	14 %	22 %	19 %	14 %

ETNISEN TAUSTAN TAI KANSALLISUUDEN PERUSTEELLA VÄHEMMISTÖÖN KUULUVAT (N=40)

	0 = En lainkaan turvalliseksi	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10 = Täysin turvalliseksi
Kotona	0 %	3 %	3 %	3 %	5 %	5 %	5 %	5 %	13 %	17 %	43 %
Koulussa	8 %	5 %	3 %	0 %	0 %	10 %	10 %	5 %	25 %	15 %	20 %
Omassa naapurustossa	8 %	0 %	5 %	0 %	3 %	5 %	8 %	15 %	15 %	10 %	31 %
Harrastuksissa	8 %	0 %	0 %	0 %	0 %	11 %	3 %	11 %	16 %	8 %	43 %
Julkisissa kulkuneuvoissa	13 %	3 %	8 %	8 %	5 %	15 %	13 %	17 %	8 %	5 %	8 %
Julkisissa tiloissa (esim. kaupat, ostoskeskukset)	13 %	3 %	3 %	5 %	5 %	15 %	18 %	15 %	10 %	3 %	10 %
Netissä ja sosiaalisen median ympäristöissä	5 %	0 %	5 %	5 %	5 %	20 %	13 %	8 %	8 %	15 %	17 %
Suomessa	8 %	0 %	0 %	3 %	3 %	5 %	23 %	10 %	18 %	15 %	15 %

“ Vanhempien ja kavereiden tuki ja se, että voin luottaa heihin asiassa kuin asiassa. Minulle tuli myös paljon turvallisempi olo, kun tulin kaapista ulos äidilleni.

PELASTAKAA LASTEN SUOSITUKSET PÄÄTTÄJILLE

YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen, Suomen perustuslain ja muun lainsäädännön mukaisesti lapsilla ja nuorilla on oikeus tulla kuulluiksi heidän elämänsä koskevien päätösten ja palveluiden valmistelussa ja toimeenpanossa.

Lasten ja nuorten välittämällä tiedolla on suuri merkitys siinä, miten valtion ja kuntien kehitystä ohjataan, edistetään ja arvioidaan, ja miten kuntia kehitetään yhdessä lasten ja nuorten kanssa.

PELASTAKAA LAPSET SUOSITTAI, ETTÄ HALLITUS JA KUNTAPÄÄTTÄJÄT

- Turvaavat nyt ja tulevassa sosiaaliturvauudistuksessa lapsiperheiden riittävän toimeentulon ja sosiaaliturvan.
- Sitoutuvat lapsivaikutusten arviointiin kaikessa päätöksenteossa, myös valtion ja kuntien budjetteja valmisteltaessa.
- Sitoutuvat eurooppalaiseen lapsitakuuseen, jolla edistetään mm. köyhydessä elävien lasten hyvinvointia. Lapsitakuun toteuttamiseksi tarvitaan kunnianhimoinen kansallinen toimintasuunnitelma sekä riittävät investoinnit.
- Hyödyntävät lapsilta, nuorilta ja lapsiperheiltä kerättävää tietoa kaiken päätöksenteon tukena.
- Varmistavat riittävät, helposti saavutettavat ja lasten ja perheiden erilaiset tarpeet huomioivat lapsi- ja perhepalvelut sekä mielenterveys- ja koulujen oppilashuollon palvelut.
- Vahvistavat sateenkaarinuorten, etnisiin vähemmistöihin kuuluvien sekä muiden haavoittuvien lapsiryhmien hyvinvointia ja selvittävät päätösten ja eri toimenpiteiden vaikutuksia eri ryhmien hyvinvointiin.
- Estävät kaikin toimin lasten ja nuorten eriarvoistumista ja syrjäytymistä valtakunnallisesti.
- Panostavat kokonaisvaltaiseen osallisuuden kehittämiseen kunnissa yhdessä lasten ja nuorten kanssa.
 - Kohtaavat erilaisissa tilanteissa olevia lapsia, nuoria ja perheitä, ja hyödyntävät heidän kokemuksiaan sekä kouluterveyskyselyiden kaltaisten selvitysten tuloksia köyhyyden kierteen ja syrjäytymisen katkaisemisessa.
 - Ottavat lapset ja nuoret mukaan asuinalueiden ja palveluiden suunnitteluun lasten turvallisuuteen ja hyvinvointiin liittyvien näkemysten huomioimiseksi.
- Ymmärtävät, että erityisen vaikeina taloudellisina aikoina ei ole kestävää leikata lapsilta, nuorilta ja lapsiperheiltä ja toimivat päätöksissään tämän huomioiden.

PELASTAKAA LAPSET KANNUSTAA LASTEN JA NUORTEN KANSSA TYÖSKENTELEVIÄ AMMATTILAISIA

- Olemaan läsnä ja kuulemaan herkällä korvalla lasten ja nuorten iloja, suruja, toiveita ja huolia.
- Tekemään moniammatillista yhteistyötä ja olemaan yhteydessä päättäjiin lasten ja nuorten kuulemisen edistämiseksi ja vahvistamiseksi.
- Huolehtimaan, että lapset saavat tietoa omista oikeuksistaan.
- Panostamaan lasten ja nuorten mielenterveystaitojen opetukseen ja turvataitokasvatukseen.
- Puuttumaan kiusaamiseen ja syrjivään käytökseen.

KYSELYN TEEMAAN LIITTYVÄÄ TAUSTATIETOA SEKÄ TILASTOJA LAPSISTA JA LASTEN ASEMASTA SUOMESSA

- **Berg, Päivi & Myllyniemi, Sami (toim.) 2021. Palvelu pelaa! - Nuorisobarometri 2020. Nuorisotutkimusseura.**
<https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2021/03/nuorisobarometri-2020-web-1.pdf>
- **Hakulinen, Tuovi, ym. 2020. "Pahin syksy ikinä." Lasten, nuorten ja perheiden peruspalvelut koronasyksynä 2020. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Työpaperi 37/2020.**
https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/140643/URN_ISBN_978-952-343-579-7.pdf
- **Lapsiasiavaltuutetun toimisto 2020. Lapsen etua etsimässä. Lapsiasiavaltuutetun vuosikirja 2020. Lapsiasiavaltuutetun toimiston julkaisuja 2020:1.**
<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162991/LAPS-vuosikirja-2020-FI.pdf>
- **Salasuo, Mikko (toim.) 2021. Harrastamisen äärellä. Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimus 2020. Nuorisotutkimusseura.**
<https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2021/05/lasten-ja-nuorten-vapaa-aikatutkimus-2020-web.pdf>
- **Suomen kansallinen lapsistrategia.**
<https://www.lapsenoikeudet.fi/wp-content/uploads/2021/04/lapsistrategia-FIN.pdf>
- **Suomen virallinen tilasto (SVT). (2019). Tulonjakotilasto [verkkojulkaisu]. Helsinki: Tilastokeskus. Haettu osoitteesta:**
<http://www.stat.fi/til/tjt/index.html>
- **THL 2021. Lasten ja nuorten hyvinvointi. Kouluterveyskysely 2021. Tilastoraportti 30/2021.**
https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/143063/ktk_tilastoraportti2021_2021-09-09_kuviot_kuvana.pdf
- **Tuukkanen, Terhi (toim.) 2020. Lapsibarometri 2020. "Unta, ruokaa. Leikkejä, rakkautta ja karamelliä, juomaa. Hyvä elämä 6-vuotiaiden kokemana. Lapsiasiavaltuutetun toimiston julkaisuja 2020:5.**
<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162989/Lapsibarometri2020.pdf>
- **Valkendorff, Tiina & Sihvonon, Ella (toim.) 2020. Nuorten perheet ja läheissuhteet. Nuorten elinolot – vuosikirja 2020. Nuorisotutkimusseura.**
<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/140654/elinolot%20vuosikirja%202020%20web.pdf>

Pelastakaa Lapset

Pelastakaa Lapset ry on poliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumaton, vuonna 1922 perustettu kansalaisjärjestö, joka edistää lapsen oikeuksien toteutumista Suomessa ja maailmalla.

pelastakaalapset.fi

KANNEN KUVA:
Nina Salokangas